

Wstęp

Media lokalne to środki przekazu adresowane do jednej lub więcej, ale bardzo bliskich sobie społeczności. Ich treść poświęcona jest życiu bieżącemu, przeszłości i współczesności ludzi tworzących te społeczności, pozostających w szczególnego rodzaju więzi.

Znaczenie mediów lokalnych we współczesnym systemie komunikowania społecznego systematycznie rośnie. Ma to związek z bardziej złożonym procesem społecznym, jakim jest renesans idei lokalizmu i regionalizmu. Proces ten stanowi – mówiąc w uproszczeniu – swego rodzaju odpowiedź na uniwersalizację postępującą na poziomie społecznym i włączającą zarówno jednostki, jak i społeczności lokalne w zjawiska zachodzące na szczeblu globalnym. W procesie tym istotną rolę odgrywają media, szczególnie drukowane, które są ważnym środkiem komunikacji w ramach lokalnych społeczności.

Rozwój mediów lokalnych i wzrost ich znaczenia we współczesnym świecie uzasadnia zainteresowanie nauk społecznych problematyką komunikowania lokalnego, zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym. Medioznawstwo, socjologia, politologia czy nauki o kulturze poświęcają wiele uwagi funkcjom, typom, zadaniom, językowi oraz perspektywom rozwoju lokalnych środków masowego komunikowania, traktując je jako ważny atom sieci instytucji społecznych. Studia nad genezą lokalnych systemów komunikowania oraz ich współczesnym obliczem stanowią istotny element badań regionalistycznych, prowadzonych w wielu polskich ośrodkach akademickich, a służących przeanalizowaniu i opisaniu różnych aspektów funkcjonowania społeczności lokalnych (jako zbiorowości politycznych, kulturowych, ekonomicznych, psychologicznych itd.). W odniesieniu do Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego badania takie prowadzi m.in. Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Humanitas. Ich efektem jest kolejny, trzeci już tom pracy zbiorowej *Oblicza prasy Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego* z serii wydawniczej „Studia z dziejów komunikowania masowego”.

Tom, pod redakcją Dariusza Rotta i Michała Kaczmarczyka, przynosi dziewięć szkiców poświęconych przeszłości i współczesności mediów lokalnych czy regionalnych działających na terenie Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Mają one wyraźnie zróżnicowany charakter – odbiegają od

siebie pod względem objętości, dogłębności analizy, metodologii, stawianych przez autorów celów badawczych, stylu, kompozycji. Niektóre z nich można potraktować jako studia nad wybranymi aspektami kultury informacyjnej regionu, inne stanowią zaledwie sygnał tematyczny, przyczynek do dalszych badań. Pod tym względem trzeci tom *Obliczy prasy Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego* nie różni się od poprzednich zeszytów serii. Żaden nie miał wszakże charakteru monografii, ambicji całościowego ujmowania zjawisk medialnych. Wszystkie stanowiły zbiory artykułów, które – zgodnie z zainteresowaniami badawczymi poszczególnych autorów – dotyczyły różnych problemów teorii i praktyki funkcjonowania rzeczywistości medialnej regionu śląsko-dąbrowskiego.

Artykuły zamieszczone w tomie ułożone zostały w porządku chronologicznym, zgodnie z poruszaną w nich problematyką (od przeszłości po współczesność). Zeszyt otwierają szkice Anny Mielczarek na temat twórczości literackiej i publicystycznej Karola Miarki na łamach „Gwiazdki Cieszyńskiej” w latach 1861-1868. Problematykę historyczną poruszają również szkice Przemysława Ruty (omówienie działalności dziennikarskiej Leona Kruczkowskiego), Łukasza Podlejskiego (przedstawienie obrazu Sosnowca na łamach prasy lokalnej lat pięćdziesiątych), Karoliny Hampel (syntetyczne scharakteryzowanie dziejów Telewizji Katowice), Michała Kaczmarczyka (analiza „Gontyny” jako przykładu czasopisma kulturalnego międzywojennego Zagłębia) oraz Karoliny Pawlik (omówienie poświęconej Chinom twórczości Jana Wyplera). Tematykę współczesną poruszają z kolei artykuły Katarzyny Kozub-Kulik (*Prasa gliwicka u progu XXI stulecia. Stan i wyzwania*), Krzysztofa Kozieła (*Organizacyjno-prawne determinanty tworzenia prasy samorządowej na przykładzie czasopisma „Ziemia Będzińska” – wybrane aspekty*) i Agnieszki Nęckiej (*Kilka refleksji na temat współczesnego śląsko-zagłębiowskiego życia krytycznoliterackiego*).

Książka *Oblicza prasy Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego* wpisuje się w nurt badań regionalistycznych, podejmowanych od kilku lat przez Wyższą Szkołę Humanitas w Sosnowcu. Badania te mają charakter interdyscyplinarny i prowadzone są w ramach pracy kilku instytutów, a zwłaszcza Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Instytutu Europeistyki oraz Instytutu Zarządzania. Wyrażamy nadzieję, że niniejsza publikacja – także będąca efektem współpracy między różnymi podmiotami działalności naukowo-badawczej – przyczyni się do poszerzenia wiedzy Czytelników na temat rozmaitych aspektów funkcjonowania systemu mediów lokalnych i regionalnych na obszarze Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Dążyliśmy do tego, by książka łączyła w sobie walor naukowy z popularyzatorskim, była przydatna zarówno

naukowcom, prowadzącym własne badania nad przeszłością i współczesnością mediów, jak i uczniom czy studentom realizującym na przykład przedmioty z zakresu edukacji regionalnej – dziedzictwa kulturowego w regionie.

Michał Kaczmarczyk
Dariusz Rott